

Sygn. akt II Ca 199/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki (spr.)
Sędziowie:	SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSO Dariusz Mizera
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 czerwca 2018 roku

sprawy z wniosku W. P.

z udziałem R. P., A. P. i B. K.

o podział majątku wspólnego i dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 31 października 2017 roku, sygn. akt I Ns 34/14

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. ustalić, iż każdy w uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki

SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSO Dariusz Mizera

Sygn. akt II Ca 199/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb., cytując:

„1. Dokonał podziału majątku wspólnego W. P. (syna A. i A.) i T. P. (córkę S. i E.), w skład którego wchodzi następujące składniki:

a) nieruchomości położona w W. obręb (...) o powierzchni 2,0303 ha, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb. urządzona jest księga wieczysta (...),

b) nieruchomości położona w P. obręb (...) gmina W. o powierzchni 27,8607 ha, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Tryb. urządzona jest księga wieczysta (...),

c) maszyny i urządzenia rolnicze,

oraz dokonał działu spadku po T. P. (córce S. i E.), zmarłej dnia (...) r. w W. i tam ostatnio stale zamieszkałej, w skład którego to spadku wchodzi udział wynoszący 1/2 części w opisanych wcześniej składnikach majątku wspólnego,

w ten sposób, iż przyznał na wyłączną własność W. P. (synowi A. i A.) nieruchomości opisaną w pkt. 1a) oraz wszystkie maszyny i urządzenia rolnicze opisane w pkt. 1c), zaś R. P. (synowi W. H. i T. J.) i A. P. (synowi W. H. i T. J.) na współwłasność po 1/2 części dla każdego z nich nieruchomości opisaną w pkt. 1 b);

2. nie orzekał o spłatach należnych B. K.;

3. zasądził na rzecz W. P. od R. P. i A. P. dopłaty w kwotach po 81.147,00 zł od każdego z nich, płatne w ciągu 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;

4. nakazał W. P. wydanie na rzecz R. P. i A. P. przyznanej im w pkt. 1 orzeczenia nieruchomości w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia;

5. ustalił wartość przedmiotu postępowania na kwotę 1.537.336,00 zł;

6. ustalił, że strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie;

7. nie obciążał stron kosztami poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków na opinie biegłych” – koniec cytatu..

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

T. P. (córka S. i E.), która zmarła w dniu (...) r. w W. i tam ostatnio stale zamieszkiwała, była małżonką wnioskodawcy W. P. i matką uczestników B. K. (z domu P.), A. P. i R. P..

Wnioskodawca W. P. jest ojcem uczestników R. P., A. P. i B. K..

W trakcie trwania związku małżeńskiego T. P. i wnioskodawca nie zawierali majątkowych umów małżeńskich.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 1993 r., sygn. akt I Ns 684/93, Sąd Rejonowy w Myszkowie stwierdził, że spadek po T. P. zmarłej w dniu (...) r. na podstawie ustawy nabyli: małżonek W. P. w 1/4 części, córka B. P. w 1/4 części, syn R. P. w 1/4 części, syn A. P. w 1/4 części, z tym że gospodarstwo rolne należące do spadku odziedziczyli z mocy ustawy: małżonek W. P. w 1/4 części, syn R. P. w 1/4 części, córka B. P. w 1/4 części i syn A. P. w 1/4 części.

W dniu 02 stycznia 2003 r. wnioskodawca oraz uczestnicy B. K., A. P., R. P. sprzedali S. C. zabudowaną nieruchomości położoną w R., o powierzchni 2,5200 hektara, oznaczoną w ewidencji gruntów numerem działki (...) za cenę 10.000,00 zł, a także sprzedali J. C. nieruchomości położoną w S. i R. o powierzchni 8,22 hektara, oznaczoną w ewidencji gruntów numerami działek (...) za cenę 40.000,00 zł.

W dniu 05 listopada 2003 r. uczestnik A. P. kupił od Agencji Nieruchomości Rolnych niezabudowaną nieruchomości położoną w W. oznaczoną w ewidencji gruntów numerem działki (...) za cenę 235.000,00 zł.

W dniu 31 października 2003 r. uczestnik A. P. zawarł z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę numer (...) o kredyt na zakup gruntów rolnych. Środki finansowe uzyskane z kredytu A. P. przeznaczył na zakup nieruchomości od Agencji Nieruchomości Rolnych (umowa z dnia 05 listopada 2003 r.).

W skład majątku wspólnego wnioskodawcy i T. P. wchodzi:

- nieruchomość położona w W. obręb (...) o powierzchni 2,0303 hektara, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...),

- nieruchomość położona w P. obręb (...) gmina W. o powierzchni 27,8607 hektara, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...),

- maszyny i urządzenia rolnicze.

Wartość nieruchomości położonej w W. obręb (...) o powierzchni 2,0303 hektara, oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...), według stanu na dzień 13 września 1991 r. a cen aktualnych wynosi kwotę 293.308,00 zł (działka numer (...) – 200.234,00 zł, działka numer (...) – 50.192,00 zł, działka numer (...) – 42.882,00 zł).

Na nieruchomości położonej w W. znajdują się dwa silosy o wadze 25 ton każdy z nich o łącznej wartości około 10.000,00 zł. Istniały one w dacie otwarcia spadku po T. P.. Nie były uwzględnione w wycenie nieruchomości.

Wartość nieruchomości położonej P. obręb (...) gmina W. o powierzchni 27,8607 hektara, oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...), według stanu na dzień 13 września 1991 r. a cen aktualnych wynosi kwotę 546.628,00 zł (działka numer (...) – 78.925,00 zł, działka numer (...) – 92.003,00 zł, działka numer (...) – 375.700,00 zł).

Wartość maszyn i urządzeń rolniczych wchodzących w skład spadku według stanu na dzień 13 września 1991 r. a cen aktualnych wynosiła kwotę 687.400,00 zł.

Po dniu 13 września 1991 r. wnioskodawca sprzedał część maszyn i urządzeń rolniczych, niektóre z nich obecnie nie istnieją, stanowią złom lub zostały na gospodarstwie (...), które wnioskodawca dzierżał wraz ze współnikiem. Z maszyn i urządzeń przez wszystkie lata korzystał wyłącznie wnioskodawca. Wnioskodawca korzystał również z całego gospodarstwa (przez 26 lat od śmierci spadkodawczyni do chwili obecnej), nie dzieląc się pożytkami z synami, nie pozwalając im objąć nawet części gospodarstwa i nadal nie wyrażając zgody, by przejęli jakąkolwiek część ziemi uprawnej. Pobierał dopłaty unijne za całość nieruchomości.

Wnioskodawca nie posiada żadnych oszczędności, ma zaciągnięte zobowiązania kredytowe. Wnioskodawca choruje, przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego pomaga mu obecnie szwagier, małżonka i koledzy.

Uczestnicy A. P. i R. P. posiadają oszczędności

i środki finansowe na spłatę wnioskodawcy.

Uczestnik R. P. jest współwłaścicielem 2 hektarów ziemi, dzierżawi ziemię o powierzchni 60 hektarów. Te działki znajdują się w województwach (...) i (...). R. P. prowadzi działalność rolniczą i ogrodniczą, posiada sprzęt rolniczy, ukończył technikum mechanizacji rolnictwa.

Uczestnik A. P. jest z wykształcenia rolnikiem. Prowadzi działalność gospodarczą – sprzedaje maszyny. Uczestnik A. P. ma ziemię w województwie (...), G. i w W..

Na mocy decyzji Starosty Powiatu (...) o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej numer (...), znak: (...)z dnia 10 marca 2016 r. część działki o numerze (...) (tj. (...)o powierzchni 0,0039 hektara stała się z mocy prawa własnością Gminy W. z dniem 25 kwietnia 2016 r. Decyzja ta jest ostateczna. Wartość prawa własności ww. części nieruchomości określono na kwotę 8.403,00 zł.

Wartość nieruchomości ruchomości Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o opinie biegłej sądowej rzeczoznawcy majątkowego A. K. i biegłego sądowego S. I. (1). Ostatecznie pełnomocnik uczestników nie kwestionował opinii żadnego z biegłych. Wnioskodawca nie składał uwag i zastrzeżeń do tychże opinii.

W ocenie Sądu Rejonowego przedmiotowe opinie wraz z opiniami uzupełniającymi, były rzetelne, spójne i merytorycznie uzasadnione. Ustalając wartość nieruchomości miał na względzie niezaokrąglone przez biegłą sądową A. K. wartości jednostkowe poszczególnych działek.

Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy oraz świadków Z. M. i G. M., jakoby wnioskodawca zawarł umowę kredytu w celu darowania środków finansowych na rzecz uczestnika A. P., po to, aby A. P. miał środki finansowe na zakup od Agencji Nieruchomości Rolnych nieruchomości położonej w W.. W ocenie Sądu Rejonowego wobec kwestionowania tej okoliczności przez uczestnika wnioskodawca powinien w tym zakresie przedstawić dowód z dokumentu, czego nie uczynił. Ponadto należy podkreślić, że A. P. przedłożył umowę numer (...) o kredyt na zakup gruntów rolnych, w której to jedynie on jest określony jako kredytobiorca. Umowa ta została zawarta w dniu 31 października 2003 r., a umowa sprzedaży nieruchomości w W. dnia 05 listopada 2003 r. Tym samym uczestnik – w przeciwieństwie do wnioskodawcy - wykazał sposób sfinansowania zakupu nieruchomości.

Sąd Rejonowy nie dał również wiary twierdzeniom wnioskodawcy, jakoby spłacił częściowo uczestnika A. P. poprzez uiszczanie za niego czynszu dzierżawnego. Na tę okoliczność wnioskodawca miał przedłożyć stosowne dokumenty, czego również nie uczynił. Na terminie rozprawy w dniu 18 października 2017 r. wnioskodawca przyznał, że data na potwierdzeniu przelewu jest nieczytelna, wobec czego nie wie on ostatecznie, czego to potwierdzenie dotyczy.

W niniejszej sprawie wspólność ustawowa pomiędzy wnioskodawcą W. P. a T. P. ustała w dniu 13 września 1991 r. wskutek zgonu T. P..

Sąd Rejonowy zaliczył w skład majątku wspólnego wnioskodawcy i T. P. następujące składniki:

- nieruchomość położona w W. obręb (...) o powierzchni 2,0303 hektara, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...),

- nieruchomość położona w P. obręb (...) gmina W. o powierzchni 27,8607 hektara, oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...),

- maszyny i urządzenia rolnicze.

Zdaniem Sądu Rejonowego nie ulegało wątpliwości, że w skład majątku wspólnego nie wchodzi długi wynikające z umów o kredyt przedłożonych przez wnioskodawcę, bowiem umowy te zostały zawarte już po śmierci T. P. (a więc po dacie ustania wspólności ustawowej).

W skład spadku po T. P. wchodzi udział wynoszący 1/2 części w opisanych wcześniej składnikach majątku wspólnego.

Dokonując działu spadku Sąd Rejonowy pominął uczestniczkę B. K., nie orzekł o spłatach na jej rzecz, bowiem na rozprawie w dniu 02 kwietnia 2014 r., uczestniczka oświadczyła, że przekazuje swój udział na ojca i nie domaga się spłaty i w toku postępowania nie zmieniła już swojego stanowiska.

Sąd Rejonowy dokonał działu spadku po T. P. w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność wnioskodawcy nieruchomości położoną w W. obręb (...) o powierzchni 2,0303 hektara, oznaczoną w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...) oraz maszyny i urządzenia rolnicze, zaś uczestnikom R. P. i A. P. na współwłasność po 1/2 części dla każdego z nich nieruchomości położoną w P. obręb (...) gmina W. o powierzchni 27,8607 hektara, oznaczoną w ewidencji gruntów numerami działek (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim urządzona jest księga wieczysta o numerze (...).

Wartość przedmiotu postępowania wynosi kwotę 1.537.336,00 zł, na którą składają się:

- wartość nieruchomości w W. - 293.308,00 zł,
- wartość silosów znajdujących się na nieruchomości w W., istniejących w dacie otwarcia spadku po T. P., a niezwiązanych trwale z gruntem – 10.000,00 zł,
- wartość nieruchomości w P. - 546.628,00 zł,
- wartość maszyn i urządzeń rolniczych - 687.400,00 zł.

Zdaniem Sądu Rejonowego nie zaistniała żadna negatywna przesłanka z art. 211 k.c., wobec czego Sąd był związany zdaniem uczestników o podział fizyczny nieruchomości.

Sąd Rejonowy nie mógł również przychylić się do wniosku W. P., ażeby to obie nieruchomości zostały przyznane na jego wyłączną własność, bowiem przez ponad ćwierć wieku po otwarciu spadku po T. P. wnioskodawca w jakikolwiek sposób nie spłacił swoich synów.

Rozważając sposób fizycznego podziału gospodarstwa Sąd Rejonowy musiał uwzględnić i zważyć usprawiedliwione interesy obu stron, w szczególności dotychczasowy sposób korzystania z majątku spadkowego, możliwości finansowe dokonania ewentualnych dopłat, możliwości prowadzenia działalności rolniczej itp. Z jednej strony to wnioskodawca dotychczas korzystał z całego gospodarstwa i czerpał z niego korzyści, z drugiej strony wnioskodawca sam zdaje sobie sprawę ze swojej trudnej sytuacji majątkowej, skoro proponował spłatę uczestników dopiero w terminie 5 lat, gdy spłaci kredyty (na co nie wyrazili oni zgody). Nadmienić należy, że wnioskodawca ma problemy zdrowotne i obecnie prowadzi gospodarstwo rolne przy pomocy obecnej małżonki, szwagra i kolegów. Przez wszystkie te lata po śmierci matki uczestników, w tym pomimo trwającego kilka lat postępowania sądowego, wnioskodawca dysponując całym majątkiem (o dużej wartości) nie poczynił żadnych kroków, by zgromadzić środki na spłatę synów. Wręcz przeciwnie wnioskodawca cały czas prezentuje stanowisko, że synom nic się nie należy, a jeśli już mieliby cokolwiek otrzymać, to spłaty, ale dopiero za kolejne 5 lat. Z kolei uczestnicy sami są rolnikami i prowadzą szeroko zakrojoną działalność rolniczą, ponadto mają środki finansowe na spłatę wnioskodawcy, w przeciwieństwie do W. P., który jak sam przyznał nie posiada żadnych oszczędności, lecz tylko zobowiązania. Uczestnicy z uwagi na wieloletni konflikt z ojcem byli pozbawieni możliwości korzystania z majątku spadkowego. Wnioskodawca – co wydawało się racjonalnym rozwiązaniem - pomimo swojego wieku i stanu zdrowia nie wyraził zgody na przyznanie ziemi uprawnej na rzecz synów i pozostawienie mu tylko działki siedliskowej z budynkami, pomimo iż proponowali oni godziwą dopłatę w krótkim terminie, co pozwoliłoby wnioskodawcy spłacić długi i zająć się swoim stanem zdrowia. Twierdził, że nadal zamierza uprawiać ziemię, co wiąże się z korzystaniem z dopłat unijnych. Mając powyższe na względzie i przyjmując za prawdziwe deklaracje wnioskodawcy w przekonaniu Sądu Rejonowego przyznanie mu wyłącznie działki z siedliskiem (tj. o numerze 171/2), tak jak chcieli uczestnicy, pozbawiłoby go możliwości prowadzenia jakiegokolwiek produkcji rolnej i źródła zarobku i byłoby nadmiernie krzywdzące, skoro to właśnie on przez lata gospodarował na nieruchomościach.

Z tychże względów Sąd Rejonowy przyznał uczestnikom na współwłasność po 1/2 części nieruchomości o większej powierzchni i wyższej wartości, ale stanowiącą odrębną całość objętą jedną księgą wieczystą (uczestnicy nie potrzebują siedliska, gdyż jak sami oświadczyli mają własne i dysponują możliwościami przewożenia w razie potrzeby

odpowiednich maszyn rolniczych), a wnioskodawcy na wyłączną własność nieruchomości, na której znajduje nie tylko dom, ale i część gruntów ornych, objętą drugą księgą wieczystą. Ponadto Sąd Rejonowy przyznał na wyłączną własność wnioskodawcy maszyny i urządzenia rolnicze (z których wyłącznie on korzystał przez 26 lat i które sam zużył). Ponieważ wszystkie ruchomości (bądź ich pozostałości) były i są w posiadaniu wnioskodawcy, za zgodą stron Sąd Rejonowy nie wymieniał ich szczegółowo w sentencji orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy zasądził na rzecz wnioskodawcy od uczestników dopłaty po 81.147,00 zł od każdego z nich, płatne w ciągu 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi w razie uchybienia terminowi płatności.

Udział wnioskodawcy we współwłasności wynosił $\frac{3}{4}$, a więc powinien on otrzymać składniki majątkowe o wartości 1.153.002,00 zł ($\frac{3}{4}$ kwoty 1.537.336,00), natomiast otrzymał on składniki o wartości 990.708,00 zł (nieruchomość położona w W. - 293.308,00 zł, silosy znajdujące się na nieruchomości położonej w W. - 10.000,00 zł, maszyny i urządzenia rolnicze - 687.400,00). W konsekwencji należała mu się od obu uczestników dopłata w łącznej kwocie 162.294,00 zł (1.153.002,00 zł - 990.708,00 zł), co po podzieleniu na pół daje kwoty po 81.147,00 zł od A. P. i R. P..

Sąd Rejonowy nakazał wnioskodawcy wydanie na rzecz uczestników R. P. i A. P. przyznanej im nieruchomości w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia.

Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy ustalił, że strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art.13 § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy nie obciążył stron kosztami poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatków na opinie biegłych.

Wnioskodawca W. P. wniósł apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb., w której zaskarżył je w całości.

Zarzucił naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie przez sąd zgłaszanych przez niego wniosków dowodowych i tym samym błędne ustalenie stanu faktycznego, a także oparcie ustaleń faktycznych na błędnej opinii biegłego z zakresu szacowania ruchomości.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpatrzenia.

Pełnomocnik uczestników R. P. i A. P. wносиła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: apelacja nie jest uzasadniona.

W ocenie Sądu II instancji nie ma racji wnioskodawca, kiedy zarzuca Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie zgłaszanych przez niego dowodów na okoliczność przekazywania pieniędzy dla uczestników tj. R. i A. P. oraz ustalenia wartości ruchomości objętych podziałem majątku wspólnego i działem spadku.

Jak wynika z lektury akt sprawy Sąd Rejonowy przeprowadził w sprawie wszystkie dowody jakie wnioskodawca i uczestnicy zgłosili.

Wnioskodawca w toku postępowania przed Sądem I i II instancji podnosił, że już spłacił uczestnika A. P. poprzez uiszczanie za niego czynszu dzierżawnego oraz, że zawarł umowę kredytu w celu umożliwienia synowi zakup nieruchomości rolnej położonej w M. od Agencji Nieruchomości Rolnych.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest dowodów potwierdzających fakt spłacenia udziału uczestników z majątku, który objęty jest niniejszym postępowaniem. Wnioskodawca wprawdzie przedłożył dokument przelewu środków

pieniężnych (k. 64-65), jednakże na w/w dokumencie nie jest czytelna data, a wnioskodawca nie wiedział jakiej dotyczy transakcji.

Uczestnik A. P. przedłożył w postępowaniu przed sądem umowę kredytową przeznaczoną na zakup nieruchomości rolnej, z której wynika, że to on jest kredytobiorcą. Brak jest natomiast innych dokumentów, które potwierdzałyby, że wnioskodawca przekazał uczestnikowi jakiegokolwiek środki pieniężne na zakup nieruchomości przez uczestnika.

W postępowaniu przed Sądem II instancji wnioskodawca przedstawił zaświadczenie z Banku, że dokonał wpłat na rachunek uczestnika trzech kwot: w dniu 18.10.2002 r. – 19300 zł, w dniu 30.10.2003 r. – 11768 zł i w dniu 30.09.2004 r. kwotę 15188 zł, z których ostatnia wpłata odpowiadała wysokości raty z tytułu kredytu jaki A. P. zaciągnął na zakup nieruchomości.

Sąd Okręgowy na tę okoliczność przeprowadził dowód z przesłuchania wnioskodawców i uczestników. Ze zgodnych zeznań zarówno wnioskodawcy oraz A. P. wynika, że wnioskodawca miał pełnomocnictwa do rachunku bankowego uczestnika oraz, że wspólnie uprawiali nieruchomość uczestnika w M., która wcześniej była przez niego dzierżawiona. Wnioskodawca przyznał, że skoro dał pracę i nawozy to brał plony z nieruchomości syna.

Z kolei z zeznań uczestnika wynika, że wnioskodawca dysponował i decydował także o jego nieruchomości. Jak zeznał to wnioskodawca kiedy trzeba było coś zapłacić to wszystko załatwiał. Stan ten trwał aż do lipca 2005 r., kiedy to uczestnik pozbawił wnioskodawcę prawa decydowania o jego nieruchomości oraz odwołał pełnomocnictwo do rachunku bankowego (dowód nagranie audio – video, k.).

W sytuacji kiedy wnioskodawca miał nieograniczony dostęp do rachunku bankowego, decydował o nieruchomości i pożytkach będącymi własnością A. P., to uznać należy, że w/w kwoty zostały przekazane na rachunek uczestnika w związku ze wzajemnymi rozliczeniami. W toku postępowania wnioskodawca nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu wskazującego na rozliczenie się uczestnikiem A. P. z pobranych pożytków z nieruchomości uczestnika (w tym także faktur za sprzedaż zboża).

Zdaniem Sądu Okręgowego w tym stanie rzeczy brak jest podstaw by uznać, że w/w kwoty wnioskodawca darował bądź przekazał na rzecz uczestnika tytułem spłaty z majątku objętego podziałem.

W tym miejscu podkreślić należy, że wnioskodawca w toku postępowania przed Sądem I instancji nawet nie próbował wykazać by jakąkolwiek kwotę przekazał tytułem spłaty na rzecz drugiego syna R. P.. Powszechnie wiadomym jest, że w przypadku gdyby wnioskodawca przeprowadził w sposób nieformalny podział spadku i dokonał spłat z majątku na rzecz uczestników, to na powyższą okoliczność przedstawiłby stosowne pokwitowania udzielone przez uczestników. Tymczasem wnioskodawca próbował powyższe spłaty udowodnić przedstawiając jedynie zaświadczenie potwierdzone przez bank o przekazanych środkach jedynie na rzecz A. P., z okresu kiedy pobierał pożytki z jego nieruchomości.

Podnoszona zaś w uzasadnieniu apelacji okoliczność, że po śmierci żony wszystkie dzieci były na jego utrzymaniu, że zapewniał im opiekę, dał wykształcenie nie daje podstaw by uznać, że wnioskodawca spłacił dzieci z należnych im udziałów w majątku. Z uwagi na tak zaprezentowane stanowisko, należy jedynie zważyć, że wnioskodawca w ten sposób wypełnił jedynie spoczywające na nim jako rodzicu obowiązki, wynikające z władzy rodzicielskiej.

Wnioskodawca stosownie do treści art. 6 k.c. obowiązany był wskazywać dowody dla potwierdzenia dokonanej spłaty synów. Skoro wnioskodawca nie złożył dowodów w tej kwestii, to zasadnie wywiódł Sąd Rejonowy, że wnioskodawca powyższego faktu nie udowodnił.

Dodatkowo podnieść należy, że uczestnicy w niniejszej sprawie nie domagali się zasądzenia od wnioskodawcy pożytków jakie przyniosło mu gospodarstwo rolne objęte działem.

W sprawie niniejszej nie było sporu co do ustalenia składu majątku jaki powinien być objęty podziałem.

Kwestią sporną była wartość poszczególnych składników podlegających podziałowi tj. wartość maszyn i urządzeń rolniczych. Zgodnie z utrwalonymi poglądami doktryny i orzecznictwa Sądu Najwyższego wartość majątku ustala się według stanu na dzień ustania wspólności oraz według cen z chwili dokonywania podziału. Wartość zatem poszczególnych składników majątkowych określa się według cen z chwili zamknięcia rozprawy przez sąd pierwszej instancji – art. 316 k.p.c. w związku z art. 13 § 2k.p.c. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 20.01.1974 r., III CRN 384/73, nie publ., z dnia 18.10.2002 r., V CZ 129/02 nie publ., z dnia 17.10.1997 r., III CKU 41/97, OSNC 1998, Nr 3, poz. 48 oraz Rozliczenia majątkowe małżonków w stosunkach wzajemnych i wobec osób trzecich, E. Skowrońska - Bocian, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005 r., s. 223).

Wartość nieruchomości i ruchomości została ustalona przez Sąd Rejonowy na podstawie opinii sporządzonych przez biegłych sądowych. W toku procedowania przed Sądem II instancji wnioskodawca oraz stawający uczestnicy zgodnie oświadczyli, że nie wnoszą o przeprowadzenie aktualizacji wycenionych przez biegłych składników zarówno w zakresie nieruchomości oraz maszyn i urządzeń rolniczych.

Wnioskodawca w apelacji ograniczył się jedynie do zarzutu nie uwzględnienia amortyzacji maszyn i urządzeń rolniczych w wycenie ich przez Sąd I instancji.

Stanowisko wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Jak to już wyżej wskazano obowiązkiem Sądu I instancji było ustalić stan maszyn i urządzeń rolniczych na dzień 13.09.1991 r. oraz ustalić ich wartość na dzień zamknięcia rozprawy. Jak wynika z opinii biegłego S. I., która została przyjęta przez Sąd Rejonowy za podstawę swych ustaleń faktycznych biegły uwzględnił stan maszyn na dzień otwarcia spadku i na tej podstawie ustalił ich wartość według cen z daty orzekania. Faktem, iż wnioskodawca eksploatował maszyny i urządzenia rolnicze przez okres ponad 27 lat przez co doprowadził do ich zużycia. Zdaniem wnioskodawcy maszyny i urządzenia rolnicze przedstawiają obecnie wartość złomową. Jednakże wartość obecnie wyeksploatowanych maszyn nie może być przyjęta za podstawę ich wyceny. Proponowany przez wnioskodawcę sposób ustalenia wartości maszyn i urządzeń rolniczych naruszałby bowiem rażąco interes uczestników.

Na marginesie Sąd Okręgowy zauważa, że wartość maszyn i urządzeń rolniczych objęta podziałem ustalona przez Sąd Rejonowy odpowiada dziś równowartości jednego kombajnu i małego ciągnika rolniczego.

Nie ma racji wnioskodawca, kiedy zarzuca w uzasadnieniu apelacji, że dokonany podział nieruchomości i ruchomości jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy, że powoduje znaczne zmniejszenie jej wartości.

Zdaniem Sądu Okręgowego przeprowadzony podział jest zgodny z treścią art. 211 k.c. Uczestnicy postępowania są rolnikami, prowadzącymi duże gospodarstwa rolne i dają gwarancję należytego gospodarowania przyznanymi im na współwłasność nieruchomością, czego wnioskodawca nie kwestionuje. Takich gwarancji nie daje natomiast wnioskodawca, który ze względu na wiek, stan zdrowia jest w stanie gospodarować jedynie przy pomocy osób trzecich.

Dokonując podziału fizycznego gospodarstwa rolnego zasadnie Sąd I instancji kierował się interesem zainteresowanych. Wnioskodawca przez okres ponad 27 lat gospodarował całą nieruchomością spadkową, czerpał z niej korzyści i nie zgromadził przez ten czas środków pieniężnych, ani też nie spłacił swych dzieci z należnej im części majątku. Obecnie wnioskodawca jest w trudnej sytuacji także finansowej, posiada wysokie zadłużenie.

Zasądzona zaś od uczestników dopłata tytułem wyrównania udziału pozwoli wnioskodawcy zwolnić się z długów.

Sąd Rejonowy rzeczywiście nie uwzględnił w przeprowadzonym podziale uczestniczki B. K., ale stało się tak na jej wniosek. Przypomnieć bowiem należy, że na rozprawie w dniu 02.04.2014 r. uczestniczka złożyła oświadczenie, którym cały swój udział w 1/8 części (o wartości 192167 zł) przekazała wnioskodawcy nie domagając się spłat.

W tym stanie rzeczy zarzut apelacji nie jest zasadny i nie może odnieść zamierzonego skutku.

Zaskarżone orzeczenie nie narusza także przepisów prawa materialnego. Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy apelację na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił. Z uwagi na treść art. 520 § 1 k.p.c. orzeczono o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki

SSO Paweł HochmanSSO Dariusz Mizera